

Моніторинг зовнішньої торгівлі

№7, січень – лютий 2025 року

Тема випуску:

«Всеосяжне економічне партнерство між Україною та ОАЕ»

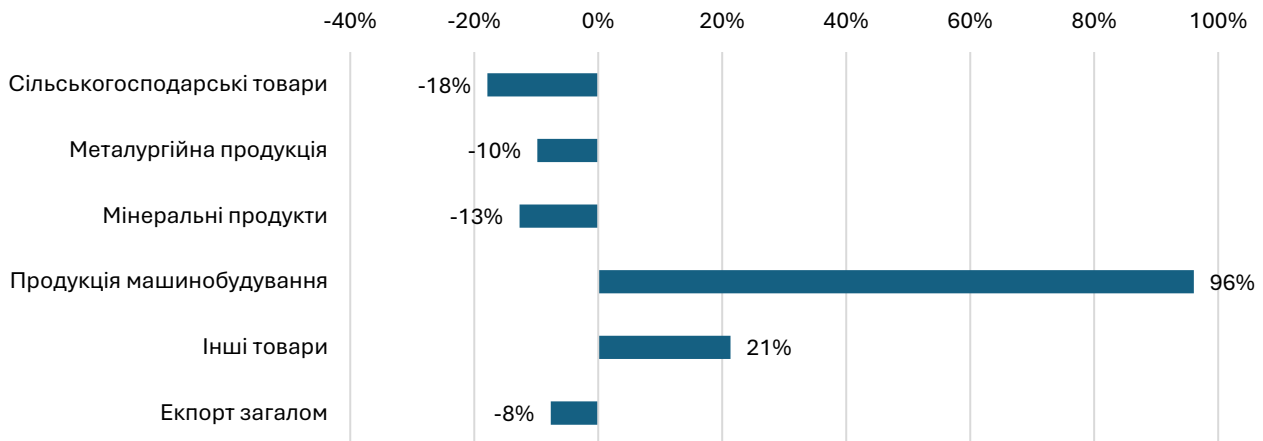
Автори: Олександра Бетлій, Ірина Коссе, Віталій Кравчук, Анастасія Кропова

Статистика зовнішньої торгівлі

Експорт та імпорт за основними групами

- У грудні 2024 року експорт за даними митниці зріс лише на 2% до попереднього року (дпр) і склав 3,31 млрд дол. США. Незначне зростання експорту відображає успішну роботу Українського коридору у кінці 2023 року, менші запаси сільськогосподарської продукції для експорту та зміни до правил експорту деяких видів агропродукції. Експорт агропродукції впав на 9% дпр і склав 2,01 млрд дол. Фізичні обсяги експорту основних експортних товарів впали ще більше: кукурудзи на 24% дпр олії на 44% дпр, пшениці більш ніж вдвічі. Втім виручку від експорту підтримували значно вищі, ніж попереднього року, експортні ціни та диверсифікація експорту (наприклад зріс експорт цукру, м'яса та шоколаду). Як і раніше зростання експортних цін порівняно з 2023 роком ймовірно відображає зменшення розриву між світовими цінами та цінами на українському кордоні. Також зросли світові ціни на олію та олійні культури. Експортні ціни на пшеницю, кукурудзу та соняшникову олію зросли на 29%, 32% та 45% дпр відповідно.
- У січні 2025 року експорт впав на 8% дпр і становив 3,17 млрд дол. Падіння експорту відбулось внаслідок зниження запасів агропродукції призначеної на зовнішній ринок. Це призвело до зниження експорту сільськогосподарської продукції на 18% дпр до 1,85 млрд дол. Як і минулого місяця значно падали фізичні обсяги експорту основних сільськогосподарських товарів: пшениці на 44% дпр, олії на 38% дпр та кукурудзи на 26% дпр. Різко впав експорт ріпака. Втім експортні ціни залишались більш сприятливими, ніж рік тому, тому що спрощення логістики дозволило їм вирівнятись із цінами у ЄС, який зараз є основним споживачем української агропродукції.
- Експорт продукції металургії у грудні зріс на 7% дпр до 325 млн дол. Це відображало порівняно низький рівень виробництва у грудні та високу базу порівняння. При цьому змінилась структура експорту: порівняно із 2023 роком різко зріс експорт труб та чавуну, зріс експорт напівфабрикатів зі сталі, але впав експорт прокату. Експортні ціни на металургійну продукцію були в середньому близькі до рівня попереднього року.
- У січні експорт сталі та іншої металургійної продукції склав 328 млн дол і впав на 10% дпр. Падіння експорту відображає доволі високу базу порівняння та зростання витрат у металургійній промисловості на фоні стагнуючих цін на її продукцію. Ціни на основні види продукції металургії були нижчими, ніж минулорічні. Металурги, як і раніше адаптували структуру експорту до отриманих замовлень: експорт напівфабрикатів зі сталі був один з найнижчих за два роки, а експорт прокату та труб відчутно зріс.
- Експорт мінеральної продукції, насамперед залізної руди, зріс на 73% дпр до 313 млн дол у грудні. Експорт залізної руди сягнув 3,45 млн т, що стало найбільшим показником у 2024 році. Обсяги експорту наблизились до довоєнних (3,69 млн т у грудні 2021 року) на фоні сповільнення металургійного виробництва в Україні. Експорт продукції машинобудування зріс на 44% дпр до 256 млн дол. через збільшення експорту ізольованих проводів та кабелів (переважно комплекти проводів для використання в автопромі) у 2,5 рази. Також у рази зріс експорт електрочайників та кавоварок. Втім експорт був суттєво меншим, ніж у листопаді. Експорт інших товарів зріс на 10% дпр.
- У січні експорт мінеральної продукції впав на 13% дпр, оскільки саме у січні 2024 року відновився масштабний експорт залізної руди морем, а експортні ціни на руду впали. Фізичні обсяги експорту залізної руди були близькі до минулорічних (3,13 млн т/ -3% дпр), а середня ціна тонни руди впала на 14% дпр. Також припинився експорт інших видів руд. Втім зріс експорт цементу та електроенергії (хоч і залишався суттєво нижчим за імпорт). Експорт машин та обладнання зріс майже вдвічі: як і раніше основним двигуном зростання був експорт кабелів та проводів для автопрому. Також зріс експорт ряду інших продуктів таких як електрочайники, запчастини до мобільних телефонів, сигналізації. Експорт інших товарів (переважно промислових) зріс на 21% дпр зокрема зріс експорт меблів.

Рисунок 1: Зміна експорту за основними групами у січні, % дпр

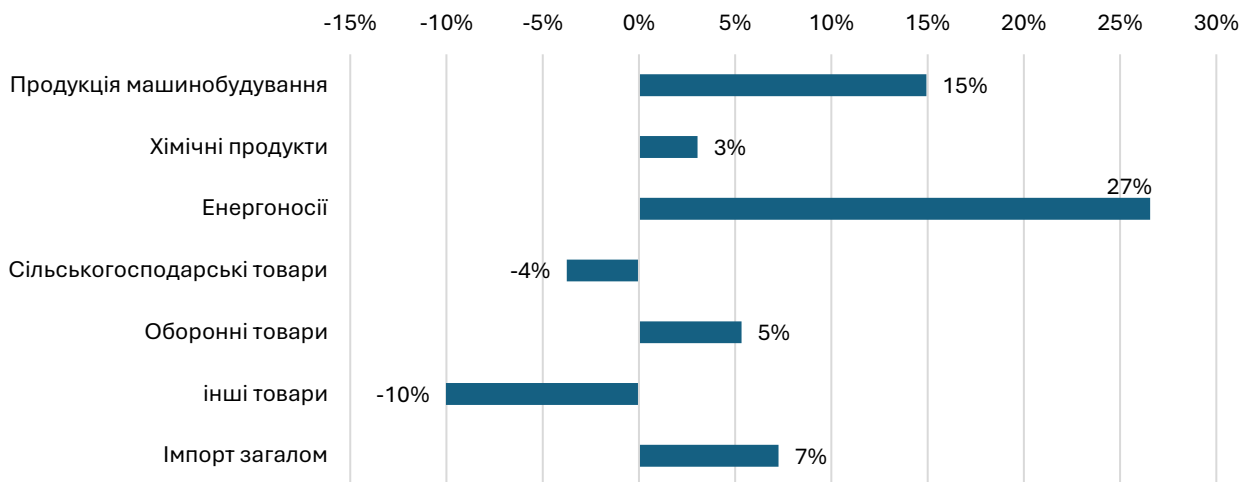
Джерело: Власні розрахунки на основі даних ДМС та Держстату

- Імпорт у грудні зріс на 21% дпр до 7,07 млрд дол. США. Як і у інші місяці найбільше зріс імпорт оборонної продукції («інші товари», які подаються без розбивки на види продукції): у 2,3 рази до попереднього року. Це вказує на використання значних обсягів бюджетних коштів на закупівлю оборонної продукції. Показник імпорту ймовірно також включає імпорт компонентів до озброєння українського виробництва.
- У січні імпорт зріс на 7% дпр до 5,55 млрд дол., хоч і сезонно різко знизився до грудня. У січні найбільше зріс імпорт енергоносіїв та продукції машинобудування – на 27% та 15% дпр відповідно. Імпорт за іншими групами зростав помірно або навіть падав.
- Імпорт машин та обладнання зріс на 26% дпр до 2,74 млрд дол і перевищив показник грудня 2021 року у 2,45 млрд дол. Імпорт енергетичного обладнання (генераторів, акумуляторів, трансформаторів та сонячних панелей) сягнув 512 млн дол. порівняно з 307 млн дол. у листопаді 2024 року та 109 млн дол. у грудні 2023 року. Це ймовірно відображає закупки обладнання за крупним проектом на додачу до споживчого попиту. Імпорт легкових автомобілів і телефонів був близьким до показника минулого року у доларовому виразі. Щоправда середня ціна імпорту телефонів на одиницю ваги зросла на 42% дпр: це може відображати більшу популярність продукції Apple або зусилля митниці по виконанню плану надходжень.
- Імпорт машин та обладнання у січні зріс на 15% дпр до 2,16 млрд дол. Імпорт енергетичного обладнання був основним чинником зростання у цій категорії і сягнув 431 млн дол. порівняно з 85 млн дол у січні 2024 року. Тут ймовірно продовжувались проектні закупки обладнання на додачу до попиту населення та малого бізнесу. Також зростав імпорт безпілотників та камер (ймовірно до застосування із безпілотниками). При цьому імпорт легкових автомобілів впав на 18% дпр.
- Імпорт енергоносіїв у грудні впав на 10% дпр до 700 млн дол., через зниження імпортової ціни на нафтопродукти на 18% дпр. Також знизився імпорт газу, як за рахунок падіння фізичних обсягів, так і нижчої ціни. Імпорт електроенергії зріс, але її частка у імпорту енергоносіїв залишалась низькою.
- Імпорт енергоносіїв у січні зріс на 27% дпр до 735 млн дол. Це відображало зростання фізичних обсягів імпорту нафтопродуктів на 27% дпр з низької бази та різке зростання імпорту коксу та електроенергії. Втім імпортової ціни на нафтопродукти залишились нижчими за минулорічні на 15% дпр.
- Імпорт хімічних продуктів зріс на 12% дпр до 1,06 млрд дол у грудні. Це відображало зростання імпортової ціни на ліки та зростання імпорту добрив та засобів захисту рослин з низької бази 2023

року. Імпорт сільськогосподарських товарів зріс на 11% дпр до 813 млн дол. Зокрема зріс импорт риби та сирів. Імпорт інших видів товарів зріс на 6% дпр.

- У січні импорт хімічних продуктів зріс на 3% дпр до 901 млн дол. Зростання цін на импортні ліки та різке зростання импорту добрив і засобів захисту рослин компенсувало падіння импорту за більшістю інших груп. Імпорт сільськогосподарських товарів впав на 4% дпр, оборонної продукції зріс на 5% дпр, а импорт інших товарів впав на 10% дпр.

Рисунок 2: Зміна импорту за основними групами у січні, % дпр

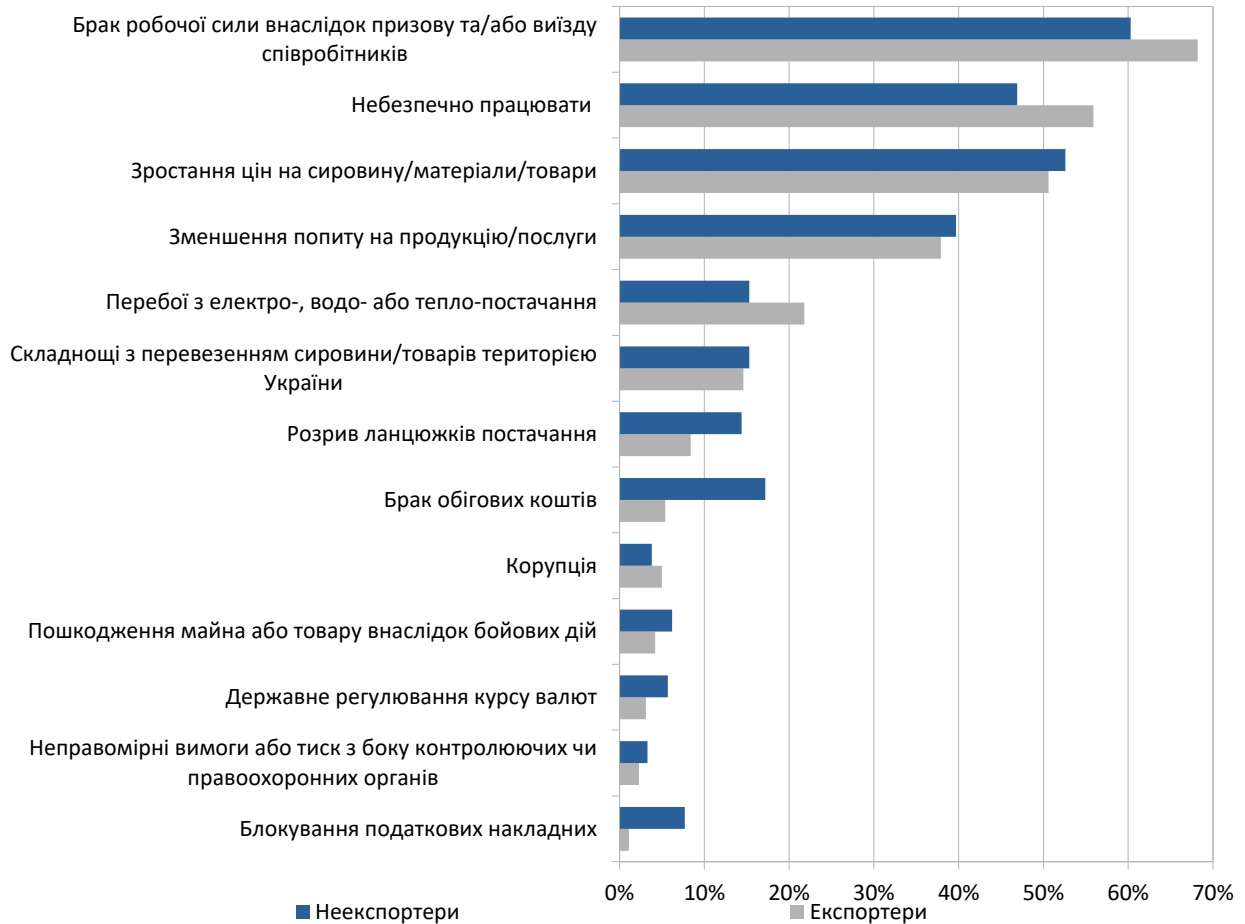

Джерело: Власні розрахунки на основі даних ДМС та Держстату

Перешкоди для експорту

- Перелік п'яти найбільших перешкод для діяльності бізнесу в січні 2025 року не відрізняється порівняно з листопадом 2024 року, однак дещо змінилась їх значимість. Так, відповідно до опитування бізнесу, яке проводить ІЕД, для експортерів найбільшою перешкодою залишається брак робочої сили, але вона стала проблемою ще для більшої частки респондентів – 68% (66% в листопаді, 61% в жовтні 2024 року). Брак робочої сили є більшою проблемою для експортерів, ніж для неекспортерів, що, ймовірно, пов'язано з тим, що стабільні контракти для них можливі лише за наявності робочої сили, спроможної вчасно виконати замовлення. Так, серед неекспортерів частка респондентів, для яких брак робочої сили є перешкодою, становить 60%.
- При цьому, аж на 5те місце спустилась значимість такої перешкоди, як брак доступу до електроенергії. Це пов'язано з тим, що не було великих обстрілів росіянами енергетичної інфраструктури. Але ситуація змінилась в лютому, коли повернулись по багатьох регіонах планові відключення електроенергії, а тому очікуємо, що результати по перешкодах в лютому будуть іншими.
- Хоча не було масових обстрілів енергетичних мереж до кінця січня, були масові атаки на інфраструктуру, підприємства, тощо. В результаті частка респондентів, які називають «небезпеку працювати» перешкодою, зростає на 2 в.п. до 55,9%. При цьому це проблема для 55,9% експортерів та 46,9 неекспортерів. Це може бути пов'язано з регіональними особливостями: багато експортних потужностей розташовані на сході України, де більші обстріли.
- Дедалі для більшої кількості підприємств-експортерів (50,6%) перешкодою є зростання цін на сировину. 52,6% неекспортерів зазначили про цю проблему. Ймовірно, така відмінність, хоча вона і незначна, пояснюється тим, що експортери принаймні частково отримують свої доходи в іноземній валюті, що дає певну гарантію принаймні не очікувати валютної кризи.

Рисунок 3: Перешкоди діяльності бізнесу у січні 2025 року, % (дозволяється кілька відповідей)

Джерело: Опитування підприємств, ІЕД

- Результати опитування бізнесу в січні 2025 року, яке провів ІЕД, показують, що експортери загалом менше стикаються з проблемами ліквідності, корупції та податкового адміністрування.

Нове в торговельній політиці України (основні зміни)

- З 1 січня 2025 року Україна приєдналася до оновленої Конвенції Пан-Євро-Мед. Це означає, що для підтвердження преференційного походження товарів необхідно використовувати нові документи про походження, видані відповідно до оновлених правил. Преференційні докази походження, видані до 1 січня 2025 року, залишаються чинними для товарів, які на цю дату перебували в транзиті або під митним контролем.
- За підсумками 2024 року Експортно-кредитне агентство (ЕКА) підтримало експорт на суму 7,53 млрд грн, відповідно одна гривня відповідальності принесла 7,52 грн експортної виручки. Загалом 69 експортерів було підтримано ЕКА шляхом страхування договорів ЗЕД, кредитів на виконання договорів та інвестиційних кредитів. Найбільший обсяг експорту забезпечили міста Київ (3,8 млрд грн), Львівська область (1,25 млрд грн) та Вінницька область (703 млн грн).
- У січні 2025 року ЕКА підтримало експорт на суму 1,31 млрд грн, що вдвічі перевищує обсяги всього першого кварталу 2024 року. Таким чином, одна гривня страхової відповідальності ЕКА конвертувалася у 13,86 грн експортної виручки. Лідерами серед регіонів за обсягами підтриманого експорту стали підприємства, розташовані у Хмельницькій та Запорізькій областях, а також м. Київ. Ці компанії постачають товари у 17 країн світу, серед слід Німеччина, Об'єднані Арабські Емірати,

Румунія, Данія, Угорщина тощо, а основними товарними групами виступають меблі, готові продукти із зерна та борошна, молочні продукти, алкогольні та безалкогольні напої.

- У грудні 2024 року Президент України підписав зміни до Митного кодексу, спрямовані на імплементацію митних положень Європейського Союзу. Ці зміни стосуються, зокрема, нової концепції митного представництва, розширення переліку операцій, дозволених на митних складах, та впровадження нових вимог для отримання авторизацій на застосування спрощених процедур. Закон набирає чинності через шість місяців після опублікування, тобто в червні 2025 року.
- 24 грудня 2024 року Кабінет Міністрів України затвердив переліки товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню у 2025 році, а також встановив відповідні квоти. Так, до переліку ліцензування та квотування експорту потрапили: золото, срібло та брухт дорогоцінних металів, коксівне вугілля (марки «К»), мазут, природний газ українського походження. Серед імпорту під ліцензування та квотування потрапили озоноруйнівні речовини та фторовані парникові гази, а також обладнання чи товари, які можуть їх містити. Було також продовжено на 2025 рік ліцензування експорту деяких видів агропродукції (зернові та олійні) до Болгарії, Румунії, Словаччини, Угорщини та Польщі. Крім того, для експорту цукру та м'яса птиці до країн ЄС у межах встановлених квот запроваджується система ліцензування та квотування.
- У лютому 2025 року Україна вперше розпочала експорт біометану до Європейського Союзу. Першу поставку обсягом 67 тисяч кубометрів здійснив український виробник через трубопровідну систему. Це стало можливим після оформлення першої митної декларації на експорт біометану 6 лютого 2025 року Енергетичною митницею Державної митної служби. А вже 11 лютого агроіндустріальний холдинг МХП приєднався до експорту, відправивши 27,4 тисячі кубометрів біометану, ставши другою українською компанією, що здійснила експорт цього палива.

Нове в торговельній політиці країн ЄС та інших торговельних партнерів

- За даними Департаменту економічних та соціальних питань ООН у 2024 році світова торгівля зросла на 3,4%, що пояснюється відновленням товарообігу та активним розвитком сфери послуг, зокрема туристичного бізнесу. Частково це зростання пов'язане з ефектом низької бази, оскільки у 2023 році торгівля була ослаблена інфляцією та високими цінами на енергоносії.
- 13 лютого 2025 року президент США Дональд Трамп підписав меморандум про розробку "дзеркальної" тарифної системи, яка може суттєво підвищити мита на певні товари з-за кордону. Цей крок спрямований на відповідь країнам, які встановлюють високі мита на американські товари, що призводить до торгового дефіциту США (Китай, Великобританія, ЄС). Перед встановленням нових тарифів планується аналіз торгових бар'єрів, які застосовують інші країни. Пропонована система тарифів може відрізнятись від чинних ставок у рамках режиму найбільшого сприяння (MFN) і спиратися на закони про міжнародну торгівлю та надзвичайні економічні заходи. Проте, вже зараз за попередніми оцінками нові тарифи матимуть негативний вплив і на деякі традиційні галузі для США (наприклад, автомобілебудування).
- Європейський торговий керівник зустрівся з представниками адміністрації Трампа для пошуку компромісного рішення щодо тарифних розбіжностей між ЄС та США. Сторони обговорювали можливості поступового зниження тарифних бар'єрів з метою стабілізації міжнародної торгівлі.
- Уряд Індії низив імпорتنі мита, демонструючи відхід від протекціонізму. Цей крок спрямований на запобігання торговельній війні з США. Зниження мит торкнулося багатьох товарів, включаючи мотоцикли Harley-Davidson, на які Трамп неодноразово накладав високі тарифи. Індія прагне стати більш відкритою для міжнародної торгівлі та не планує замінювати долар спільною валютою БРІКС.

- Економісти Citigroup вважають, що торговельна політика президента Трампа матиме незначний вплив на австралійську економіку. Австралія має тісні політичні зв'язки зі США, але її експорт до США становить лише невелику частку загального обсягу. Крім того, Австралія може скористатися зниженням цін на імпорتنі товари з Китаю, якщо він шукатиме нові ринки збуту. Резервний банк Австралії готовий вжити необхідних заходів для підтримки економічної стабільності.
- Монголія та Китай підписали угоду про будівництво нової залізничної лінії, яка дозволить значно збільшити експорт вугілля з Монголії до Китаю. Очікується, що після завершення будівництва залізниці, яке розпочнеться в квітні 2025 року, обсяг експорту вугілля зросте на 30 мільйонів тонн на рік. Цей проект має важливе значення для економічного розвитку обох країн.
- У січні 2025 року Таїланд оголосив про плани завершити будівництво своєї 609-кілометрової ділянки високошвидкісної залізниці, яка з'єднає Бангкок із Китаєм через Лаос, до 2030 року. Цей проект є частиною ініціативи "Один пояс, один шлях" і спрямований на покращення логістичних зв'язків у регіоні. Очікується, що залізниця сприятиме збільшенню обсягів торгівлі між Таїландом, Лаосом і Китаєм, зменшуючи час та витрати на перевезення товарів. Це може призвести до зростання експорту та імпорту, а також до зміцнення економічних зв'язків між країнами, що беруть участь у проекті.
- ЄС планує ухвалити 16-й пакет санкцій проти Росії до 24 лютого 2025 року, приурочивши його до третьої річниці повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Очікується, що нові обмеження торкнуться секторів російської економіки, які раніше не були охоплені санкціями або були охоплені недостатньо. Серед можливих заходів розглядається повна заборона на імпорт російського первинного алюмінію до країн ЄС.
- ЄС розглядає можливість запровадження заборони на імпорт харчових продуктів, які не відповідають європейським стандартам, подібно до політики, яку раніше пропонував колишній президент США Дональд Трамп. Ця ініціатива спрямована на захист європейських фермерів і споживачів, забезпечуючи, щоб імпортовані товари відповідали тим самим стандартам безпеки та якості, що й продукти, вироблені в ЄС. Спочатку обмеження можуть стосуватися, наприклад, сої з США, обробленої пестицидами, забороненими в Європі. Перед запровадженням таких обмежень буде проведена оцінка впливу для врахування конкурентоспроможності та наукового обґрунтування.
- 8 січня 2025 року ЄС запровадив остаточні антидемпінгові мита на імпорт мобільного підйомного обладнання з Китаю. Це рішення спрямоване на захист європейських виробників від недобрросовісної конкуренції та забезпечення рівних умов на ринку.

Тема випуску: «Всеосяжне економічне партнерство між Україною та ОАЕ»

- У середині лютого 2025 року Україна та Об'єднані Арабські Емірати офіційно **уклали першу в історії угоду про Всеосяжне економічне партнерство**. Документ підписали міністерка економіки України Юлія Свириденко та міністр з питань міжнародної торгівлі ОАЕ Тані бін Ахмед Аль Зеуді у присутності президентів двох країн – Володимира Зеленського та Мухаммада бін Заїда Аль Нахаяна. Угода охоплює торгівлю товарами та послугами, інвестиції, цифрову торгівлю та регулювання доступу до ринків, що робить її однією з наймасштабніших торговельних домовленостей України за останні роки. Фактично йдеться про варіант угоди про поглиблену та всеохопну зону вільної торгівлі.
- Україна значно перевищує ОАЕ за площею та населенням, проте поступається за економічними показниками. В обох країнах більша частка доданої вартості створюється у сфері послуг, хоча ОАЕ мають незначну перевагу. Водночас Україна значно випереджає ОАЕ у сільському господарстві, яке в економіці Еміратів майже відсутнє. Основу українського експорту складають агропромислова продукція та метали, імпорту – паливо, машини, пластмаси та ліки. ОАЕ експортують переважно мінеральне паливо, дорогоцінні метали й каміння, електроніку, а імпортують аналогічні категорії, а також машини та автомобілі.
- Рівень тарифного захисту ринку ОАЕ близький до українського. Середня ставка ввізних мит MFN ОАЕ складає 4.7% порівняно з 4,5% в Україні. ОАЕ не застосовують тарифні квоти, проте компанії-імпортери мають отримати ліцензію на здійснення імпорту.
- Внаслідок дії підписаної Угоди українські товари отримають **безмитний доступ до ринку ОАЕ для 96,6% товарних ліній**. Окремі категорії продукції зможуть постачатися в рамках імпорتنих тарифних квот. Це відкриває нові можливості для експортерів агропромислової продукції, металургії та переробної промисловості.
- Створюється **спільна Інвестиційна рада Україна-ОАЕ**, яка сприятиме залученню капіталу та вирішенню регуляторних питань для інвесторів. ОАЕ вже інвестували 278 млн дол. США в українську економіку, переважно в промисловість. Очікується розширення інвестицій у транспортну та логістичну інфраструктуру, а також в енергетику та ІТ-сектор.
- Угода передбачає **підтримку малого та середнього бізнесу**. Створення окремого комітету з питань МСП дасть змогу підприємцям отримувати консультативну та освітню підтримку щодо виходу на ринок ОАЕ.
- **Скасовано обмеження на частку іноземного капіталу у 49%** – тепер українські компанії можуть володіти до 70% бізнесу в ОАЕ, а в деяких секторах – навіть до 100%. Це значно полегшує створення підприємств у сферах будівництва, охорони здоров'я, освіти, бухгалтерії та комерційних послуг.
- **Мита на цифрові послуги та електронну передачу даних скасовано**. Встановлено прозорі правила для компаній, що працюють у сфері e-commerce та fintech, що відкриває нові можливості для українських ІТ-компаній та стартапів.
- Україна вже має позитивне сальдо у торгівлі з ОАЕ. Основу експорту складають соняшникова олія, м'ясо птиці та металопродукція. У середньостроковій перспективі очікується **зростання експорту борошномельної продукції, споживчої електроніки та транспортних послуг**.
- ОАЕ – ключовий фінансовий і логістичний центр Близького Сходу, що відкриває для **України доступ до ширшого ринку Перської затоки**. Це може сприяти залученню нових торгових партнерів у регіоні.

- **За оцінками ІЕД**, лібералізація торгівлі з ОАЕ може **збільшити реальний ВВП України на 0,1%, а рівень добробуту населення – на 0,14%**. Очікується зростання зайнятості в експортно-орієнтованих галузях, передусім у металургії, харчовій промисловості та логістиці.
- Як повідомило Міністерство економіки, під час бізнес-форуму за участі понад 20 провідних компаній ОАЕ обговорювалися перспективи інвестування в українські підприємства, розбудови портової інфраструктури та приватизації промислових об'єктів. Це створює **додаткові можливості для українських підприємців та залучення стратегічних партнерів**.

Контакти:

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01030 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
E-mail: institute@ier.kyiv.ua
<http://www.ier.com.ua>

Застереження

Ця публікація була підготовлена Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій. Її зміст є виключно відповідальністю Інституту економічних досліджень і політичних консультацій. Моніторинг має виключно інформаційний характер. Судження, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент опублікування та можуть бути змінені без попередження. Хоча ми доклали самих ґрунтовних зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.

Підготовка перших трьох випусків Моніторингу зовнішньої торгівлі була здійснена завдяки підтримці американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в межах Програми «Конкурентоспроможна економіка України».